

Таким чином, характеристика базових і похідних понять дослідження сприяє глибокому науковому осмисленню поняття “дидактична компетентність”, яке на рівні свого змісту є складеною або результатом розвитку приведених вище характеристик.

Продовження дослідження передбачає розробку моделі підготовки майбутнього інженера-педагога, що передбачає вичленення всіх елементів діяльності, що становлять, визначення значущості цих складових для системи професійно-технічного навчання і встановлення взаємозв'язків між ними.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Добудько Т.В. Формирование профессиональной компетентности учителя информатики в условиях информатизации образования: Дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. – Самара, 1999. – 349 с.
2. Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні. – К., 1997. – 150 с.
3. Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических учебных заведений / В.А. Слостенин, И.Ф. Исаев, А.И. Мищенко, Е.Н. Шиянов. – 3-е изд. – М.: Школа-Пресс, 2000. – 512 с.
4. Трофимова И.Н. Компетентность с точки зрения синергетического подхода // Развитие и оценка компетентности: Матер. конференции. – М., 1996. – С. 54-56.
5. Энциклопедия профессионального образования: В 3-х т. / Под ред. С.Я. Батышева. – М.: АПО, 1999.

УДК 378.147

О.А. Телещак

ВИХІДНЕ ТЕСТУВАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті аналізуються умови впровадження вихідного тестування з безпеки життєдіяльності при використанні кредитно-модульної технології навчання. Розглядаються функції та цілі вихідного тестування, враховуючи особливості навчальної дисципліни.

The conditions of the introduction of final testing in teaching “Vital Safety” on the basis of credit-module technology are analyzed. The article reveals the functions and objectives of final testing taking into account the peculiarities of the subject.

Актуальність проблеми. Розвиток освіти України в ХХІ столітті, який визначається Національною доктриною розвитку освіти, законом “Про освіту” і законом “Про вищу освіту” вимагає від працівників вищої школи впровадження в навчальний процес засобів діагностики, які б сприяли більш об’єктивному оцінюванню знань, умінь та навичок студентів. Приєднання України до Болонського процесу вимагає від працівників вищої школи переходу до кредитно-модульної технології навчання, яка передбачає широке впровадження тестування студентів [3], що дозволяє адекватно оцінювати їх вміння та знання. Ці питання розглянуті А.Т.Кузьмінським, В.М.Заплатинським, О.І.Запорожець, Є.Г.Гребенюк.

Метою статті є аналіз умов впровадження вихідного тестування з безпеки життєдіяльності, що дає своєчасну інформацію про засвоєння навчального матеріалу, яка може бути використана викладачем для корекції, оптимізації та удосконалення навчального процесу.

Сьогодні метод тестування знаходить все більше поширення у вищій школі, як один із методів контролю знань студентів. Це зумовлено більшою об’єктивністю оцінювання навчальних досягнень в порівнянні з усним опитуванням, а також дозволяє широко досягнути їх якісну сторону.

По-перше, обсяг матеріалу може бути різним, так як тестове завдання може охоплювати декілька тем одночасно.

По-друге, застосовуючи завдання різних рівнів складності, можна визначити глибину розуміння і засвоєння студентом навчального матеріалу.

По-третє, тестовий контроль дозволяє перевірити вміння послідовного розкриття змісту теми. Для цього, наприклад, використовуються тестові завдання, що потребують визначення порядку дій в тій чи іншій ситуації, послідовності розвитку певних процесів або явищ.

По-четверте, застосовуючи в якості тестових завдань практичні приклади, у студентів формуються певні навички, переконання у відповідях завдяки детальному аналізу ситуацій та їх власному життєвому досвіду.

Вихідне тестування, як форма оцінювання навчальних досягнень виконує певні функції [4]:

1. *Навчальна функція* виявляється в підготовці до тестування та забезпеченні зворотного зв'язку як передумови підтримання дієвості й ефективності процесу навчання, в якому беруть участь два суб'єкти – викладач і студент. Тому система навчання може функціонувати ефективно лише за умов дії прямого і зворотного зв'язків.
2. *Діагностична функція* аналізу й оцінювання знань, умінь та навичок передбачає виявлення прогалин у знаннях студентів.
3. *Розвивальна функція* виявляється в тому, що студент, отримавши оцінку, відчуває бажання і потребу в активізації пізнавальної діяльності. Це стимулює особистість до розвитку психічних властивостей і процесів – волі, уваги, мислення та ін.
4. *Коригувальна функція* полягає в тому, що на основі виявленого рівня знань, умінь і навичок, утруднень, недоліків, причин неуспішності вживаються заходи щодо усунення прогалини у знаннях і компетенціях.
5. *Контрольна функція* дає можливість визначити рівень знань, умінь, навичок і компетенцій студента, забезпечити об'єктивність оцінювання, підготуватися до засвоєння нового навчального матеріалу.
6. *Стимулювальна функція* аналізу й оцінювання навчальної діяльності студентів зумовлюється психологічними особливостями людини, що проявляється в бажанні особистості отримати оцінку результатів своєї діяльності. Але не завжди отримані результати контролю співпадають з власною самооцінкою знань, тому викладач повинен допомогти студентам усвідомити якість і результативність власної діяльності, щоб стимулювати їх до активної пізнавальної діяльності.
7. *Виховна функція* полягає в тому, що студентів привчають до систематичної навчальної роботи. Це сприяє формуванню особистісних якостей студентів: дисциплінованість, наполегливість, працелюбство тощо.
8. За допомогою *прогностичної функції* викладач отримує інформацію про результати своєї праці, методики, для подальшого їх удосконалення. Результати навчальної діяльності студентів допомагають скоригувати, поліпшити навчальну роботу викладача.

Тести розглядаються як складова компонентів навчальної програми, їм приділяється повноцінне значення в навчальній програмі [2]. В навчальному процесі тести можна використовувати для різних цілей, в тому числі:

- діагностичних, щоб дати студентові можливість з'ясувати, що йому ще потрібно вивчити та доопрацювати;
- управлінських, тобто для керування подальшим процесом навчання. Студент в присутності викладача виконує тестове завдання із вибором правильної відповіді з трьох-чотирьох варіантів;
- дидактичних, які потребують письмової відповіді для розкриття того чи іншого питання за допомогою короткого висвітлення проблеми (у текстовому варіанті);

- компетентних – це виконання завдання у вигляді статті чи реферату на запропоновану тему.

Компетентне тестування може бути основою для виставлення підсумкової оцінки студенту, а отже являтися однією частиною вихідного тестування з навчальної дисципліни.

Вихідне тестування з “Безпеки життєдіяльності” спрямоване на перевірку певного обсягу знань студентів. Оскільки кредитно-модульна технологія навчання вимагає поділу навчального матеріалу на окремі змістові частини, тобто модулі, то ефективним буде запровадження вихідного тестування в кінці кожного змістового модуля (модульна контрольна робота). Такий максимальний обсяг матеріалу даватиме інформацію про рівень засвоєння знань студентом, його готовність до подальшого вивчення дисципліни, складання підсумкового вихідного контролю.

Курс “Безпеки життєдіяльності” згідно блоків змістових модулів з питань безпеки життєдіяльності для освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” всіх спеціальностей [1] розрахований на 54 години, тобто 1,5 єврокредити. Тому в даному випадку доцільно розділити вивчення дисципліни на три змістових модуля:

1. Наукові основи безпеки життєдіяльності. Правове забезпечення та управління безпекою життєдіяльності.
2. Система “людина – середовище” та її компоненти.
3. Забезпечення безпечної життєдіяльності.

Вихідне тестування після першого змістового модуля спрямоване на перевірку засвоєння студентами таких понять як безпека, небезпека, ризик. При цьому потрібно визначити повноту розуміння основних положень безпеки життєдіяльності, використовуючи тестові завдання, що потребують аналізу, а не просто відтворення вивченого. Тут краще застосовувати тести, які мають чотири – п’ять варіантів відповідей або тести відкритого типу, тобто студент має написати самостійно правильну відповідь. Поняття ризику, його розуміння, можна перевірити на прикладах розв’язування задач. Це дає змогу встановити знання формули, а також розуміння отриманого результату. Як одна із форм вихідного контролю може використовуватися компетентне тестування, наприклад, оцінка ризику конкретної небезпеки за допомогою дерева рішень. Друга частина засобів діагностики повинна включати основні аспекти національного та міжнародного права з питань безпеки життєдіяльності людини.

Другий змістовий модуль “Система “людина – середовище” та її компоненти” передбачає вивчення психологічних та фізіологічних особливостей людини, як суб’єкту цієї системи, у взаємодії з життєвим середовищем. Впроваджуючи вихідне тестування, варто звернути увагу на розуміння студентами психологічних та фізіологічних особливостей людини саме з точки зору безпеки життєдіяльності, їх роль у забезпеченні безпеки як самої людини, так і оточуючих у різноманітних сферах діяльності.

Середовище життєдіяльності людини вивчається в контексті трьох його складових: природного, соціально-політичного та техногенного. При цьому необхідно виділити сутність поняття техногенної, соціальної та природної небезпеки за видами діяльності людини. Засоби діагностики навчальних досягнень повинні включати кількісні параметри середовища, які визначають умови життєдіяльності, взаємодію людини з середовищем та її (взаємодії) наслідки.

Розглядаючи систему “людина – середовище”, потрібно звернути увагу на негативні фактори середовища життєдіяльності, їх вплив на здоров’я та життя людини та, відповідно, засоби й заходи забезпечення безпеки. Перевірити якість засвоєння матеріалу можна за допомогою тестових завдань різних рівнів складності.

Третій змістовий модуль “Забезпечення безпечної життєдіяльності” передбачає засвоєння таких понять, як надзвичайна ситуація, аварія, катастрофа, потенційно-небезпечний об’єкт, тероризм, терористичний акт тощо. Важливим є вивчення технологічних аварій, природних та соціально-політичних надзвичайних ситуацій і, звичайно, використання засобів та заходів захисту у конкретній ситуації. Особливої уваги потребує тема

“Невідкладна допомога при нещасних випадках” так як надання долікарської допомоги потерпілому в багатьох випадках безпосередньо спрямоване на порятунок життя людини.

У даному випадку доцільною буде перевірка знань за допомогою тестових завдань, що являють собою конкретні ситуаційні задачі з варіантами відповідей або завдання відкритого типу. Це сприяє підвищенню інтересу студентів до вивчення дисципліни, детальнішому аналізу, а, отже, і кращому розумінню й засвоєнню матеріалу.

Таким чином, запровадження вихідного тестування студентів в умовах кредитно-модульної технології навчання відповідає вимогам даної технології, а також сприяє кращому засвоєнню знань. При формуванні засобів діагностики потрібно пропонувати для виконання студентам тестові завдання різних типів та різного рівня складності. Крім цього необхідно враховувати особливості навчальної дисципліни, враховуючи цілі й функції тестування.

Перспективи подальших досліджень даного напрямку ми бачимо у вивченні ефективності навчального процесу при використанні даного методу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Блоки змістових модулів з питань безпеки життєдіяльності для освітньо-кваліфікаційного рівня “бакалавр” всіх спеціальностей. (Змістова частина ОКХ та ОПП бакалаврів.): Галузеві стандарти вищої освіти. Заплатинський В.М., Запорожець О.І., Іванова І.В., та ін. – К.: НМК з БЖД НМР МОНУ, 2006. – 15с.
2. Вища освіта та Болонський процес: Посібник/ Укладачі: Г.Є. Гребенюк, О.П. Шароватова, С.В. Усков та ін. /Заг. ред. проф. Г.Є. Гребенюка. – Харків: Принт Іздат, 2006. – 157с.
3. Вища освіта і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В.Г. Кременя. – Тернопіль: 2004
4. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – К.: Знання, 2005. – 486с.
5. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова та ін.; За ред. З.Н. Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399с.
6. Телешак О.А. Використання тестів у ході викладання дисципліни “Безпека життєдіяльності”// Підвищення ефективності та якості підготовки фахівців педагогічної спрямованості: Зб. наук. пр. /За заг. ред. Г.Є. Гребенюка. – Харків: СТИЛЬ-ИЗДАТ, 2005. – С. 188-194.

УДК 371.132+392

О.М. Ткаченко

ЕТНОПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

У статті розглядаються значення, сутність та зміст етнопедagogічної компетентності вчителя початкових класів.

The article examines meaning, essence and contents of the etnopedagogical component of professional competence of an elementary school teacher.

Педагогічний професіоналізм передбачає високий рівень педагогічної майстерності, яка ґрунтується на професійній компетентності. Професійна компетентність відображає рівень розвитку культури суспільства та здатність педагога усвідомлювати й розв’язувати проблеми, що виникають у процесі навчання й виховання сучасних дітей, з опорою на здобутки світового педагогічного досвіду та орієнтацією на існуючі глобальні проблеми, від грамотного підходу до яких залежить соціальний прогрес і збереження цивілізації.

Сучасні екологічні проблеми, тенденції до глобалізації та поліетнізації суспільства, важливість гармонійного міжнародного співробітництва обумовлюють потребу системи освіти України в грамотних фахівцях, носіях національної культури, сприйнятої в умовах взаємодії з іншими культурами, професійна компетентність яких характеризується багатогранністю та відображає високий рівень етнопедagogічної культури.